

Світлана КОВАЛЬ

МОДЕЛЬ ДІАГНОСТИКИ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ЯК СКЛАДОВОЇ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ БАНКІВ

Розглянуто проблеми забезпечення банків фінансовими ресурсами. На основі побудови моделі діагностики власного капіталу, як складової фінансових ресурсів банків України, встановлено існування прямої залежності між розміром власного капіталу та обсягом прибутку.

The issues of bank providing by the financial resources are considered. Based on the diagnostic model of equity capital as the component of financial bank resources in Ukraine, the existence of direct dependence between one's equity capital size and profit rate is revealed.

Фінансові ресурси банку є основою його діяльності і являють собою сукупність коштів, які є власністю банку або тимчасово перебувають у його розпорядженні та можуть бути використані на власний розсуд. Ресурсна політика, яку розробляють банки, необхідна для виконання їхніх функцій в управлінні фінансовими потоками в економіці, адже саме ця політика дає змогу банку як інституту ринкової економіки реалізувати свої основні завдання: по-перше, забезпечення необхідної ресурсної бази для здійснення кредитної та інвестиційної діяльності; по-друге, отримання прибутку. В умовах дефіциту фінансових ресурсів, існування великої кількості банків з розвинутою мережею, особливого значення набувають питання формування фінансових ресурсів банків, розробка і впровадження стратегії управління власними, залученими та запозиченими коштами, досягнення оптимального співвідношення їх складових елементів.

Дослідженню основних аспектів забезпечення банків України фінансовими ресурсами присвячено праці українських вчених М. Алексеєнко, О. Васюренка, А. Вожжова, Ж. Довгань, О. Заруби, Л. Костирко, А. Мороза. Проте розробка нових підходів до оцінки ресурсного забезпечення банків в умовах ринкової економіки набуває особливої актуальності.

Проблему зміцнення ресурсної бази банку не можна зводити до нарощування обсягу різних видів ресурсів. В умовах становлення фінансового ринку банкам з метою виживання необхідно грамотно будувати стратегію подальшого розвитку і тактику поведінки на ринку.

Розробка заходів щодо забезпечення банку фінансовими ресурсами відповідної структури передбачає вирішення надзвичайно важливих та складних завдань, що стоять перед керівництвом банку. Оптимальна структура фінансо-

вих ресурсів досягається таким співвідношенням між власними коштами та зобов'язаннями банку, за якого забезпечується найефективніша пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом фінансової стійкості банку, тобто максимізується його ринкова вартість.

У процесі здійснення заходів необхідно враховувати особливості кожного елемента фінансових ресурсів. Висока питома вага власних коштів і невелика частка залучених й запозичених коштів є результатом недостатньо активної позиції банку на ринку та характеризується низьким рівнем прибутковості, однак забезпечує фінансову незалежність банку. Банку не вигідно нагромаджувати зайвий власний капітал, оскільки вартість власних коштів є, як правило, вищою порівняно з залученими коштами. Власний капітал повинен мати такий розмір, щоб забезпечити максимальний прибуток та рентабельність. Велика частка зобов'язань банку порівняно з власним капіталом знижує надійність банку, збільшуючи частку ризику, що її приймають на себе вкладники банку та підвищуючи прибутковість власного капіталу. Таким чином, встановлюючи співвідношення власного капіталу та зобов'язань банку, необхідно визначитись, обираючи між можливістю протистояти непередбачуваним фінансовим проблемам та прибутковістю капіталу.

Приймаючи рішення про співвідношення власних і залучених коштів, необхідно враховувати наступне:

- розмір власного капіталу не може бути меншим нормативних вимог НБУ і має забезпечувати вико-

нання нормативу адекватності регулятивного капіталу;

- залучені та запозичені кошти повинні забезпечувати здійснення активних операцій та можливість їх подальшого розвитку;
- необхідність забезпечення ліквідності банку.

Прийняттю управлінських рішень передує розробка моделі діагностики власного капіталу банку як складової фінансових ресурсів, що забезпечить сталість і надійність висновків щодо структури фінансових ресурсів.

Алгоритм моделі діагностики власного капіталу банку передбачає: визначення мети та характеристику об'єкта моделювання, оцінку рівня концентрації власного капіталу банківської системи України, розвідувальний аналіз даних, побудову коридору питомої ваги власного капіталу та аналіз отриманих результатів моделі (див. рис. 1).

Метою побудови моделі є діагностика функціонування власного капіталу як складової фінансових ресурсів банків.

Об'єктом для моделі виступає статистична сукупність у вигляді інформа-

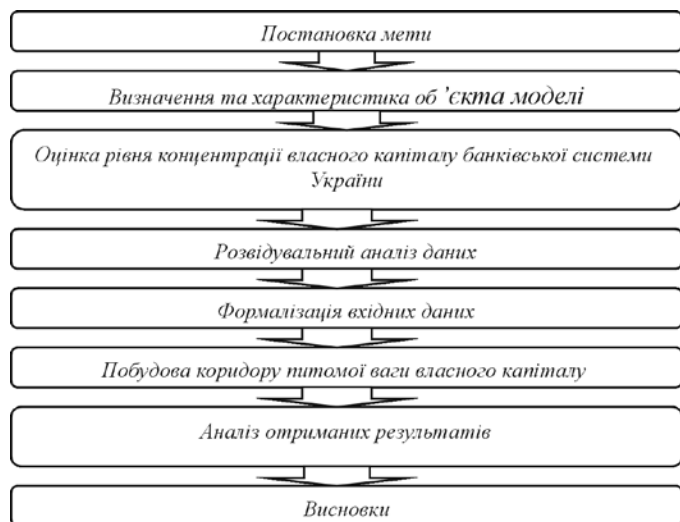

Рис. 1. Алгоритм побудови моделі діагностики власного капіталу як складової фінансових ресурсів банку

ційних масивів даних про обсяги власного капіталу, зобов'язань, прибутку та розміру активів банків України упродовж 2002–2005 рр.

Статистична база даних, яка використана при побудові моделі, включає спостереження за вищевказаними показниками кожного банку України (близько 160) впродовж 2002–2005 рр. Таким чином, загальна кількість вхідних даних складає близько 2560.

Діагностику власного капіталу банківської системи України розпочнемо з оцінки рівня його концентрації.

Розвідувальний аналіз полягає у встановленні впливу власного капіталу банку на прибуток шляхом кореляційного аналізу.

Наступним етапом діагностики є формалізація вхідних даних, що передбачає перетворення абсолютних значень у відносні показники шляхом визначення питомої ваги власного капіталу у фінансових ресурсах та прибутковості банку.

Побудова коридору питомої ваги власного капіталу здійснюється шляхом визначення максимального та мінімального значення питомої ваги власного капіталу для кожної групи банків у динаміці та розрахунок середнього значення прибутковості. Заключними етапами є аналіз отриманих результатів та формування висновків.

Оцінку рівня концентрації власного капіталу банківської системи України можна здійснити по динаміці загально-визнаного у міжнародній практиці показника Херфіндаля-Хіршмана. Цей показник рекомендований Керівництвом з розрахунку показників фінансової стійкості Міжнародного валютного фонду, в якості показника рівня концентрації у банківському секторі. Даний показник розраховується як сума квадратів питомої ваги визначеного показника за групами банків в загальній величині показника по банківському сектору:

$$H = \sum_{i=1}^n \Pi_i^2, \quad (1)$$

де Π – питома вага i -ї групи в власному капіталу банківської системи України; n – кількість груп [1; 3].

Показник Херфіндаля-Хіршмана характеризує рівень концентрації і приймає значення від 0 до 1:

- 0 – мінімальна концентрація;
- менше 0,10 – низький рівень концентрації;
- 0,10–0,18 – середній рівень концентрації;
- більше 0,18 – високий рівень концентрації [1; 3].

Для обчислення показника Херфіндаля-Хіршмана нам необхідно визначити питому вагу власного капіталу акуму-

Таблиця 1

Розподіл частки власного капіталу банківської системи України за групами банків за 2002–2005 рр.

Група	на 01.01.2003 р.		на 01.01.2004 р.		на 01.01.2005 р.		на 01.01.2006 р.	
	Власний капітал, %	Кількість банків, %	Власний капітал, %	Кількість банків, %	Власний капітал, %	Кількість банків, %	Власний капітал, %	Кількість банків, %
I	39,19	6,37	38,49	6,37	41,59	6,25	47,58	7,36
II	11,23	7,64	14,99	8,92	16,64	8,75	15,50	9,20
III	21,82	21,66	19,76	21,66	16,80	19,38	13,78	17,18
IV	27,76	63,69	26,76	63,06	24,98	65,63	23,14	66,26
Всього	100	100	100	100	100	100	100	100

льованого у кожній з груп банків та частку кількості банків у групі (таблиця 1).

Дані таблиці 1 відображають розподіл частки власного капіталу та кількості банків за групами банків. Так, левова частка власних коштів (від 39,2 до 47,6%) зосереджена в банках, що належать до групи найбільших, хоча по кількості дана група включає всього 6–7% всіх банків. Друге місце за питомою вагою власного капіталу, акумульованого у групі (23–28%), займають малі банки (однак слід зауважити, що дана група об'єднує більше як 63 відсотки банків). Частка власного капіталу банків, що належать до групи середніх, становила впродовж аналізованого періоду від 13,8 до 21,8 відсотків, у групі великих банків зосереджено від 11,2 до 16,6 відсотків сумарного капіталу.

Використовуючи дані таблиці 1 та формулу показника Херфіндала-Хіршмана (1) розраховано рівень концентрації власного капіталу банківської системи України (табл. 2).

Дані таблиці 2 відображають позитивну динаміку зростання рівня концентрації власного капіталу банківського сектору України. Причому, значення показника (вище 0,18) характеризують високий рівень концентрації власного капіталу банківської системи України.

Основною стратегічною метою діяльності банку є забезпечення прибуткової діяльності. Прийнято вважати, що власний капітал банку, в першу чергу, виступає захисним бар'єром у боротьбі з ризиками, а ресурсами для здійснення

активних операцій є залучені та запозичені кошти. Побудова моделі діагностики власного капіталу як складової фінансових ресурсів банків передбачає дослідження впливу власних коштів банку на результати діяльності банківських установ.

За допомогою кореляційного аналізу оцінюється ступінь взаємозв'язку між наступними групами первинних показників: обсягом прибутку, як залежним показником-фактором і обсягом власного капіталу, як незалежним фактором-чинником.

Додатне значення коефіцієнта кореляції (R) свідчить про прямий вплив фактора-чинника, тобто збільшення фактора-чинника збільшує значення результативного показника.

Щільність впливу між факторами визначається по загально прийнятій шкалі градації:

- до 0,3 – зв'язок слабкий;
- 0,3–0,5 – зв'язок помітний;
- 0,5–0,7 – зв'язок помірний;
- 0,7–0,9 – зв'язок тісний;
- понад 0,9 – зв'язок дуже тісний [2, 63].

Вхідними даними дослідження кореляційної залежності є абсолютні розміри власного капіталу та прибутку поточного року кожного окремо взятого банку та по банківській системі в цілому за 2002–2005 рр. Процедура кореляції реалізована за допомогою комп'ютерних програм Excel, "Аналіз даних", "Кореляція". Отримані результати представлено в таблиці 3.

Дані таблиці 3 вказують на існування прямої залежності розміру прибутку від

Таблиця 2

Рівень концентрації власного капіталу банківської системи України за період з 01.01.2003 по 01.01.2006 рр.

Група	на 1 січня 2003	на 1 січня 2004	на 1 січня 2005	на 1 січня 2006
I	0,1536	0,1481	0,1729	0,2264
II	0,0126	0,0225	0,0277	0,0240
III	0,0476	0,0390	0,0282	0,0190
IV	0,0771	0,0716	0,0624	0,0535
Усього	0,2909	0,2813	0,2912	0,3229

Таблиця 3

**Коефіцієнти кореляційної залежності прибутку звітного року
від власного капіталу банку в розрізі груп банків за 2002–2005 рр.**

Група банків		01.01.2003	01.01.2004	01.01.2005	01.01.2006
I	Найбільші банки	0,57	0,71	0,70	0,78
II	Великі банки	0,61	0,75	0,47	0,50
III	Середні банки	0,68	0,57	0,42	0,79
IV	Малі банки	0,35	0,36	0,41	0,41
По банківській системі		0,69	0,87	0,79	0,82

обсягу власного капіталу банку, причому, по банківській системі України коефіцієнт кореляції досягнув найвищих значень (0,69–0,87), що свідчить про наявність тісного зв'язку між досліджуваними показниками. Коефіцієнт кореляції, розрахований для групи найбільших банків, вказує на наявність помірного впливу власних коштів на результати діяльності банків (упродовж 2003–2005 рр. коефіцієнт кореляції становив 0,70–0,78). Для великих банків також характерний, в основному, помірний взаємозв'язок між факторами, на що вказує коефіцієнт кореляції – 0,47–0,75. Майже аналогічні значення коефіцієнта спостерігаємо по групі середніх банків. Найнижчі значення коефіцієнта кореляції (0,35–0,41) характеризують помітний вплив власного капіталу на прибуток малих банків.

Досліджуючи кореляційну залежність між показниками, доцільно скористатись коефіцієнтом детермінації:

$$R^2 = R \cdot R, \quad (2)$$

де R^2 – коефіцієнт детермінації, R – коефіцієнт кореляції [2, 63].

Величина цього коефіцієнта у відсотковому вираженні показує відсоток зміни результативного фактора від змін фактора-чинника (табл. 4).

Дані таблиці 4 вкотре підтверджують залежність прибутку від розміру власного капіталу банку, однак, найбільший вплив спостерігаємо по банках, що входять до групи найбільших. Так, на 1 січня 2006 року по банках першої групи коефіцієнт детермінації становив 0,6084, а це означає, що більше, ніж 60% зміни обсягу прибутку цих банків залежало від зміни обсягу власного капіталу.

Протягом досліджуваного періоду, від 22 до 56 відсотків зміни розміру прибутку поточного року банків, що належать до групи великих, визначалось впливом власних коштів. Найнижчим рівнем впливу власного капіталу характеризуються малі банки – коефіцієнт детермінації від 12,2 до 16,8%.

Таким чином, за допомогою розвідувального аналізу даних з використанням коефіцієнтів кореляції та детермінації, нами встановлено існування прямої залежності між розміром власного капіталу банків та обсягом прибутку. Причому,

Таблиця 4

**Коефіцієнт детермінації кореляційної залежності прибутку звітного року
від власного капіталу банку в розрізі груп банків
за 2002–2005 рр.**

Група банків		01.01.2003	01.01.2004	01.01.2005	01.01.2006
I	Найбільші банки	0,3249	0,5041	0,49	0,6084
II	Великі банки	0,3721	0,5625	0,2209	0,25
III	Середні банки	0,4624	0,3249	0,1764	0,6241
IV	Малі банки	0,1225	0,1296	0,1681	0,1681

слід зазначити, що найтісніший зв'язок між власним капіталом, як фактором-чинником та прибутком, як залежним фактором спостерігаємо по групі найбільших банків, тобто вагома частка змін обсягу отриманих прибутків найбільших банків пояснювалась змінами обсягу власного капіталу. Це, в свою чергу, вимагає особливої уваги до результатів діагностики саме по групі найбільших банків для внесення пропозиції щодо структури фінансових ресурсів банків.

Наступним етапом побудови моделі діагностики є здійснення формалізації вхідних даних, що полягає у введенні наступних показників: питомої ваги власного капіталу у фінансових ресурсах (Π) і коефіцієнта прибутковості (K_n). Розрахунок цих показників проводимо наступним чином.

Питома вага власного капіталу у фінансових ресурсах:

$$\Pi = \frac{B_k}{\Phi p} \cdot 100\% = \frac{B_k}{B_k + 3б} \cdot 100\%, \quad (3)$$

де: Π – питома вага (%); B_k – власний капітал, (млн. грн.); Φp – фінансові ресурси (млн. грн.); $3б$ – зобов'язання банку (млн. грн.).

Коефіцієнт прибутковості:

$$K_n = \frac{\Pi p_{зв}}{A} \cdot 100\%, \quad (4)$$

де: K_n – коефіцієнт прибутковості (%); $\Pi p_{зв}$ – прибуток звітного року, (млн. грн.); A – загальні активи, (млн. грн.).

Здійснення формалізації вхідних даних продемонструємо на прикладі найбільших банків України на 1 січня 2006 р. (табл. 5).

У масиві формалізованих даних за допомогою пакету прикладних програм EXCEL (утиліта “Аналіз даних”, “Описова статистика”) визначаємо основні статистичні характеристики досліджуваних масивів: мінімальне (x_{\min}) та максимальне (x_{\max}) значення, середнє значення (x), середньо-квадратичне відхилення (σ) для всіх груп банків впродовж 2002–2005 рр. Для прикладу представимо статистичні характеристики показників питомої ваги власного капіталу та коефіцієнта прибутковості для банків, що належать до групи найбільших станом на 1 січня 2006 року (табл. 6).

Дані таблиці 6 свідчать, що величина середньої прибутковості найбільших банків України на 1 січня 2006 року ста-

Таблиця 5

Формалізація вхідних даних діагностики по групі найбільших банків за станом на 01.01.2006 р.

		Вхідні дані				Формалізовані дані	
		B_k	$3б$	A	$\Pi p_{зв}$	Π	K_n
І група Найбільші банки України	1	2272,3	19785,8	22058,1	475,7	10,3	2,16
	2	1745,5	17513,2	19258,8	19,2	9,1	0,1
	3	1368,2	13222,1	14590,3	221,2	9,4	1,5
	4	1027,2	9735,8	10763	117,3	9,5	1,1
	5	947,7	9721,4	10669,2	56,1	8,9	0,5
	6	1067,2	9309	10376,1	180,5	10,3	1,7
	7	775,6	8739,7	9515,3	20,2	8,2	0,2
	8	626,5	6422,5	7049	83,8	8,9	1,2
	9	551,3	5371,2	5922,5	26,4	9,3	0,4
	10	606,2	4162,7	4768,8	19	12,7	0,4
	11	488,7	3933	4421,7	14,7	11,1	0,3
	12	632,4	3476,6	4109,1	23,6	15,4	0,6

Таблиця 6

**Статистичні характеристики питомої ваги та коефіцієнта прибутковості
найбільших банків за станом на 1 січня 2006 року**

Питома вага власного капіталу		Коефіцієнт прибутковості	
Середнє	10,26	Середнє	0,85
Стандартна помилка	0,58	Стандартна помилка	0,19
Медіана	9,45	Медіана	0,55
Мода	10,30	Мода	0,40
Стандартне відхилення	2,01	Стандартне відхилення	0,67
Дисперсія вибірки	4,06	Дисперсія вибірки	0,45
Ексцес	3,28	Ексцес	-0,59
Асиметричність	1,79	Асиметричність	0,78
Інтервал	7,20	Інтервал	2,06
Мінімум	8,20	Мінімум	0,10
Максимум	15,40	Максимум	2,16
Сума	123,1	Сума	10,16
Рахунок	12,00	Рахунок	12,00
Найбільший (1)	15,40	Найбільший (1)	2,16
Найменший (1)	8,20	Найменший (1)	0,10
Рівень надійності (95.0%)	1,28	Рівень надійності (95.0%)	0,43

новила 0,85, нижня межа коридору питомої ваги власного капіталу (мінімальне значення показника) – 8,20, верхня межа (максимальне значення) – 15,4. Аналогічні дослідження проводимо по всіх групах банків у динаміці. Отримані результати для всієї сукупності даних представлені в таблиці 7.

Дані таблиці 7 показують наявність значних розбіжностей у межах коридорів питомої ваги власного капіталу в

розрізі груп банків. Причому, слід зазначити, що нижня межа коридору для всіх груп є відносно стабільною і коливається в межах від 4,5 до 12,1 відсотків, однак верхня межа досягає максимально можливого значення і коливається в межах від 13,7 до 100 відсотків. Такий стан зумовлений показниками, що характерні для банків групи малих: протягом досліджуваного періоду функціонують такі банки, які взагалі не залучають кошти

Таблиця 7

**Середня прибутковість та коридор мінімальної-максимальної питомої ваги
власного капіталу по групах банків за 2002–2005 рр.**

Дата	Показники	Група 1. Найбільші банки	Група 2. Великі банки	Група 3. Середні банки	Група 4. Малі банки
01.01.2003	Межі коридору питомої ваги власного капіталу	5,5–24,4	7,6–18,0	10,8–31,4	9,9–100
	Середня прибутковість	0,74	0,87	1,57	0,50
01.01.2004	Межі коридору питомої ваги власного капіталу	4,5–13,7	5,8–26,3	7,4–24,7	12,1–100
	Середня прибутковість	1,05	1,18	0,73	1,96
01.01.2005	Межі коридору питомої ваги власного капіталу	7,0–13,8	6,8–25,6	6,2–23,3	10,7–100
	Середня прибутковість	0,77	1,09	1,29	1,25
01.01.2006	Межі коридору питомої ваги власного капіталу	8,2–15,4	7,6–13,4	7,3–20,6	8,1–100
	Середня прибутковість	0,86	1,1	1,29	0,55

або мають незначну частку зобов'язань, таким чином, їх ресурсна база включає, в основному, власні кошти.

Для наочності, представимо коридор питомої ваги власного капіталу в розрізі груп банків за станом на 1 січня 2006 р. у вигляді діаграми (див. рис. 2).

Як бачимо (див. табл. 7), мінімальне значення частки власного капіталу у фінансових ресурсах упродовж 2002–2005 років в розрізі груп банків коливається у незначних межах. Аналіз верхньої межі та ширини коридорів питомої ваги власного капіталу дозволяє констатувати, що для банків, що входять до 1, 2 та 3 груп показники суттєво не відрізняються, а по групі малих банків спостерігаємо досягнення верхньою межею коридору максимального значення – 100%.

Аналіз динаміки показника середньої прибутковості свідчить, що стійкі тенденції не простежуються: так, на кожен аналізовану дату максимальне і мінімальне значення досліджуваного показника належало іншій групі банків: на початку 2003, 2005, 2006 років найвищою середньою прибутковістю відзначалися банки третьої групи, на початку 2004 р. – група малих банків, найнижчий рівень середньої прибутковості зафіксовано на початку 2003 р. у групі малих банків, на початку 2004 р. – у групі середніх банків, на початку 2005 р. – у групі найбільших банків, на початок 2006 р. – у групі малих банків.

Ширина коридору питомої ваги власного капіталу визначається як різниця між максимальною та мінімальною межею. З іншого боку, ця різниця пред-

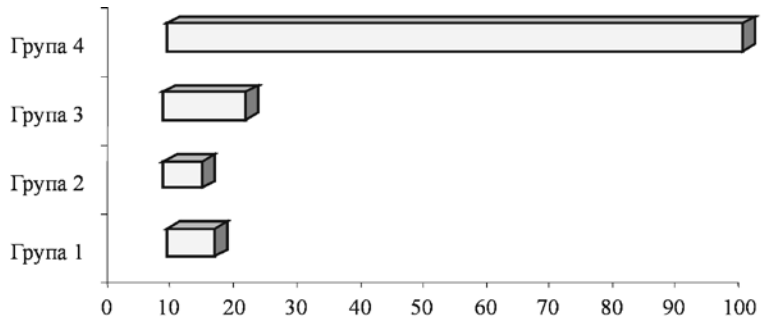

Рис. 2. Коридор питомої ваги власного капіталу за групами банків станом на 01.01.2006 р., (%)

ставляє собою розмах варіації статистичного ряду. Для дослідження ступеня варіації питомої ваги власного капіталу та коефіцієнта прибутковості різних груп банків використовуємо коефіцієнт варіації:

$$V_{\sigma} = \frac{\sigma}{\bar{x}} \cdot 100\%, \quad (5)$$

де V_{σ} – коефіцієнт варіації; \bar{x} – середнє значення показника; σ – середньо-квадратичне відхилення [2, 42].

При значеннях $V_{\sigma} < 33\%$ статистична сукупність вважається однорідною. За допомогою даного коефіцієнта оцінимо однорідність питомої ваги власного капіталу та коефіцієнта прибутковості по групах банків України. Розрахунки здійснено з використанням статистичних характеристик досліджуваних показників (див. табл. 6).

Так, коефіцієнт варіації питомої ваги власного капіталу найбільших банків України за станом на 1 січня 2006 року становить:

$$V_{\sigma} = \frac{2.06}{10.26} \cdot 100\% \approx 0.2 \cdot 100\% = 20\%$$

Коефіцієнт варіації прибутковості найбільших банків України, розрахований за даними на 1 січня 2006 року становить:

$$V_{\sigma} = \frac{0.67}{0.85} \cdot 100\% \approx 0.79 \cdot 100\% = 79\%.$$

За аналогічною методикою розраховано відповідні коефіцієнти варіації питомої ваги власного капіталу та прибутковості для всіх груп банків за період 2003–2005 рр., які приведені в таблиці 8.

Аналіз даних, приведених у таблиці 8, дозволяє зробити наступні висновки:

- в цілому по банківській системі України показники питомої ваги власного капіталу не є однорідними, про що свідчить коефіцієнт варіації досліджуваних показників, оскільки показник варіації питомої ваги власного капіталу по системі в цілому коливається в межах від 66,5 до 79,9% при допустимому значенні $V < 33\%$;
- коефіцієнт варіації питомої ваги власного капіталу по групі найбільших банків свідчить про однорідність даного показника впродовж 2003–2005 рр., чого не можна сказати про банки, що належать до інших груп. Хоча станом на 1 січня 2006 року даний показник є однорідним для банків першої, другої та третьої груп;
- показник варіації коефіцієнта прибутковості значно перевищує нормативне значення як в цілому по банківській системі, так і в розрізі

груп банків упродовж досліджуваного періоду, що говорить про значний розмах варіації статистичного ряду коефіцієнта прибутковості банків – значення коефіцієнта варіації становлять від 67,53 до 9525%, особливо високими значеннями виділяється група малих банків. Великий розмах варіації прибутковості пов'язаний з наявністю у групі банків як збиткових банків, так і банків з високим рівнем прибутковості. Це, в свою чергу, говорить про недоцільність порівняння показника середньої прибутковості по групах банків та у динаміці.

Таким чином, у результаті побудови моделі діагностики власного капіталу отримано *наступні висновки*:

- розрахунок рівня концентрації власного капіталу вказує на високий рівень його концентрації у фінансових ресурсах банків України. При цьому слід зазначити, що найбільша частка власного капіталу (від 38 до 48 відсотків протягом аналізованого періоду) зосереджена у банках, що належать до групи найбільших, хоча ця група є найменш чисельною і

Таблиця 8

Коефіцієнти варіації питомої ваги власного капіталу та коефіцієнти прибутковості за групами банків за 2002–2005 рр., %

Група	на 1 січня 2003		на 1 січня 2004		на 1 січня 2005		на 1 січня 2006	
	Питомої ваги власного капіталу	Коефіцієнта прибутковості	Питомої ваги власного капіталу	Коефіцієнта прибутковості	Питомої ваги власного капіталу	Коефіцієнта прибутковості	Питомої ваги власного капіталу	Коефіцієнта прибутковості
I	41,41	89,19	32,45	157,14	20,41	67,53	19,20	77,01
II	26,82	79,31	42,24	267,80	42,55	69,72	21,20	75,68
III	34,06	168,35	92,56	311,76	26,82	80,62	26,78	76,74
IV	51,39	733,33	56,77	302,93	54,85	511,76	68,61	1818,18
Всього	66,51	410,39	74,91	320,13	69,11	374,74	79,93	9525,0

- її питома вага складає лише 6–7 відсотків усіх банків;
- за допомогою кореляційного аналізу встановлено існування прямої залежності обсягу прибутку від розміру власного капіталу. Причому коефіцієнт детермінації кореляційної залежності, розрахований по групах банків, свідчить про найсуттєвіший вплив власного капіталу на прибуток звітного року за першою групою банків;
 - аналіз динаміки показника середньої прибутковості та коефіцієнта варіації прибутковості в розрізі груп банків дозволяє стверджувати про наявність у кожній з груп банків, протягом досліджуваного періоду, різких відхилень показника фінансового результату діяльності за окремо взятими банками. Такий стан, в свою чергу, дозволяє нам не враховувати показник середньої прибутковості при розробці рекомендацій щодо структури фінансових ресурсів банків України;
 - коридори питомої ваги власного капіталу за 2002–2005 роки дозволяють побачити, що мінімальне значення частки власного капіталу для банків всіх груп суттєво не відрізняється і становить 4–12%, тоді як максимальне значення даного показника для групи малих банків протягом всього періоду досягає 100% (що не є характерним для банківських установ, які здійснюють діяльність переважно за рахунок залучених та запозичених коштів). Висока питома вага власних коштів малих банків пояснюється жорсткою конкурентною боротьбою, нижчим ступенем довіри до малих та маловідомих банків, що призводить до труднощів у залученні коштів юридичних та фізичних осіб;

- довжина коридорів питомої ваги власного капіталу є найменшою у банків, що належать до груп найбільших та великих, причому величина досліджуваного показника відповідає світовій банківській практиці.

Таким чином, у процесі діагностики власного капіталу нами виявлено наступні позитивні риси, притаманні виключно для банків, що належать до групи найбільших:

- банками першої групи акумульовано майже половину сумарного власного капіталу банківської системи;
- тісна залежність розміру прибутку від обсягу власного капіталу, причому 50–60% змін розміру прибутку пояснюються змінами обсягу власного капіталу;
- незначні коливання питомої ваги власного капіталу банків даної групи.

Тому, приймаючи рішення щодо структури фінансових ресурсів банку, на нашу думку, доцільно забезпечити частку власного капіталу у розмірі 10–15 відсотків, що є характерним для групи найбільших банків.

Література

1. Герасименко В. В. *Теоретические аспекты концентрации банковского капитала: особенности и перспективы ее развития в России // Дайджест Финансы. – 2005. – 1(121). – С. 2–7.*
2. Глинский В. В., Ионин В. Г. *Статистический анализ. Учебное пособие. Издание 2-е, переработанное и дополненное – М.: Информационно-издательский дом “Филинь”, 1998. – 264 с.*
3. *Структура активів банків України за станом на 01.01.2003 р. // Вісник НБУ. – 2003. – № 3. – С. 11–14.*
4. *Структура активів банків України за станом на 01.01.2004 р. // Вісник НБУ. – 2004. – № 3. – С. 48–51.*

5. Структура активів банків України за станом на 01.01.2005 р. // Вісник НБУ. – 2005. – № 3. – С. 50–53.

6. Структура активів банків України за станом на 01.01.2006 р. // Вісник НБУ. – 2006. – № 3. – С. 40–51.

7. Структура балансового капіталу банків України за станом на 01.01.2003 р. // Вісник НБУ. – 2003. – № 3. – С. 19–22.

8. Структура власного капіталу банків України за станом на 01.01.2004 р. // Вісник НБУ. – 2004. – № 3. – С. 56–59.

9. Структура власного капіталу банків України за станом на 01.01.2005 р. // Вісник НБУ. – 2005. – № 3. – С. 58–63.

10. Структура власного капіталу банків України за станом на 01.01.2006 р. // Вісник НБУ. – 2006. – № 3. – С. 56–61.

11. Структура зобов'язань банків України за станом на 01.01.2003 р. // Вісник НБУ. – 2003. – № 3. – С. 15–18.

12. Структура зобов'язань банків України за станом на 01.01.2004 р. // Вісник НБУ. – 2004. – № 3. – С. 52–55.

13. Структура зобов'язань банків України за станом на 01.01.2005 р. // Вісник НБУ. – 2005. – № 3. – С. 54–57.

14. Структура зобов'язань банків України за станом на 01.01.2006 р. // Вісник НБУ. – 2006. – № 3. – С. 52–55.